

Okumak

- Peyami Safa'nın "Eğitim Gençlik Üniversite" kitabından:

Acaba?

Kitabın zararsız ve sadık bir dost olduğu çok söylenmiştir.

Kitaplar dost mudurlar? Elbette.

Sadık mıdırlar? Belki.

Zararsız mıdırlar? Aslâ.

Bilmem hangi İngiliz demiştir ki: "Her zaman size itaat ederler, her sorduğunuza cevap verirler, yalan söylemezler, aleyhinize dedikodu yapmazlar, ödünç para istemezler, **dilediğiniz zaman susarlar, çağırduğunuz zaman gelirler: Kitaplar eşsiz birer dostturlar.**"

Pek doğru. Bunlar kitapların, hattâ eksik sayılmış iyilikleridir. Fakat en iyi kitapların bile bazı fenalıklarını aynı hararetle saymak mümkündür.

Evvelâ **hepsi az çok müstebittirler**. Söyledikleri şeyin yegâne hakikat olduğunda ısrar ederler.

Bir kitabı okurken içinizden ona itiraz ederseniz belki susar, cevap vermez, fakat sizin fikirlerinizi kabul da etmez. İtirazınızın kıymeti ne kadar yüksek olursa olsun, tesiri sabit kalır: Hiç. **Tenkitletelerinizin kılıcı okuduğunuz kitabın bir satırını bile ikiye biçemez. Dostunuz o kadar inatçıdır ki, on asır sonra okunsa hep aynı iddiaları tekrar edecektir.** Bunun için ona itiraz etmek nafîle, fakat size telkine çalıştığı fikirleri kabul etmek te tehlikelidir. Çünkü aksi de pek doğru olabilir.

Bu dostla çok ihtiyatlı konuşmak lâzımdır. Adetâ her cümlesini okuduktan sonra, içinizde "acaba?" sualinin temsil ettiği bir şüphe kalkanı kullanmalısınız. Meselâ, iktisadîyatçı Marx'ın kitabı size diyor ki: "Bir memlekette sanayi ilerledikçe sınıf tezatları artar ve amele lehine bir inkılâp imkânları çoğalır." Acaba? deyiniz. Acaba, sanayii en ileri memleket olan Amerika'da amele niçin böyle bir inkılâbı benimsememiştir de, Rusya gibi nisbeten sanayii çok geri bir memlekette bu inkılâbı yapmaya çalışmıştır?

Kitabın en büyük zararı yalnız maddî gözlerinizi değil, ruhunuzun gözlerini de zayıflatması ve hayatı görebilmeniz için size kendi gözlüğünü takmasıdır... Görüyorsunuz ki hayatın karanlık dâvaları karşısında gözlerimizi açması icap eden bu dost, farkında olmayarak bizi kör edebilir. "Nasıl düşünmeliyim?" diye okumayınız, "Başkalı nasıl düşünüyor?" diye okuyunuz. Düşünceniz kendinize mahsus değilse cihanşumul zekâyâ ne ilâve edebilirsiniz? **Dostumuz kitap bizi maymuna ve papağana döndürmeğe muvaffak olmamak şartıyla zararsızdır.**

Bir de, **kitap okurken içinizde daima yaşayan o "acaba?" sizi yeni eserler okumaya teşvik ve mecbur eder.** Yeniden birçok dostlar kazanırsınız. Bir insana bir nazariyeye, bir sisteme saplanıp kalmazsınız. Hattâ her okuduğunuz kitabın nihayetindeki "Son" kelimesini siliniz ve yerine "Acaba" yazınız.

Büyük mütefekkirlerin muvaffakiyet sırrı hep bu kelimededir. "Acaba" demeseydiler, yeni bir şey düşünebilirler miydi?

Okuyucu olmak sanatı

Bir kitap okuduğu zaman müellifin hayallerini ve fikirlerini takip ettiğine emin olmayan okuyucu pek azdır. İşte büyük bir aldanış: **Okuyucunun müellife ait olduğunu sandığı şeylerin çoğu, hakikatte kendi fikirleri ve hayalleridir.**

Her insanın hatırası başkadır. Bir hikâyeye okuyorsunuz. İlk cümle şu: "Yağmurlu bir Nisan akşamıydı." Bu çok basit cümlenin bile her okuyucuda uyandıracığı ittilalar, intibalar, hatıralar ve fikir tedaileri de başka başka olur. Bunun için değil midir ki, **tecrübeleri, fikirleri ve hayalleri bizimkine uyan** veyahut da, hiç olmazsa biraz yaklaşan **muharrirlerin yazılarını severiz.** Bunlar o muharrirden ziyade kendimizi aydınlatarak bize göstermeye yarayan, gözümüzü kendisine aksettiren ayna gibi nefsimizin kendi kendini görmek için muhtaç olduğu kılavuz ışıklardır.

Hepimizin kendimize göre bir lisanımız var. İki kişi aynı dili konuştuğu halde, biri ötekini anlayabilmek için onun söylediklerini kendi içinin diline tercüme eder. Hepimizde **kendi içimizin diline, kendi tecrübelerimize ve hatıralarımıza, yerleşmiş fikirlerimize uygun eserler okumak ihtiyacı** bundandır. Böylelerinden zevk alınız.

Zihinleri bir tek akideye saplı, bir tek düşünüşe inanmış insanların hep aynı kanaatte ve aynı mevzuda yazılar okumaktan hoşlanmaları da bundandır. Böyle insanlarda tenkit hassası artık tamamiyle kötürümdür. Okudukları eser bir dua kitabı haline gelmiştir. **Artık okumakla değil, âdeta zikretmekle meşguldürler.** Dinde olduğu gibi ilimde de kaba sofuluğu yapan budur. Artık onlar, bir kitap okurken, alıştıkları ve sevdikleri bir manzaraya bakar gibi pasif, dalgın ve hayrandırlar.

Okumak, her şeyden evvel, muharrirle kıyasıya bir mücadeleyi göze almak olmalıdır. Yoksa muharrir bizim idrâkimizi ve vicdanımızı esir ederek uşak gibi kullanmaya başlar...

Bir yazı bizde ancak kendi malımız olan fikirler doğurmak şartıyla faydalıdır.

Ayaklı kütüphane denilen adamların kafalarında kitap, midede öğütülen ekmek gibi değil, ambarda bekleyen buğday gibi durur. Nasıl konmuşsa öyledir. Kana ve hayata karışmamıştır.

Kitap adamı beslemezse şişirir, bilgilerin yağıyla şişmanlatır. Bunun için sağlam yapılı bir kafa, dolu bir kafadan üstündür ve düşünmek bir fikre gebe kalmaktan başka bir şey olmadığı için, **kitapların en güzelieri, düşündürücü ve doğurucu eserlerdir.**

Yine bunun için **uyanık bir zekâ, okurken her an şüphe içindedir.** Bu şüphe at sineği gibidir: Savarsınız, yine gelir.

Aynı kitabı birkaç defa okumak, ayrı ayrı birkaç kitap okumaktan daha faydalıdır. Kitapla okuyucunun zekâsı evlenmeli ve mahsul vermelidir.

Okumak saadeti

Sir John Lubock'un "Hayatın İdaresi" adındaki eserinde beş yüz sene evvel kitaplar hakkında yazdığı şu satırları tekrar okudum:

"İşte değneksiz, acı söz söylemeden, öfkelenmeden, hediye ve para istemeden bize bilgi veren hocalar... Onlara yaklaşırsanız, uyumadıklarını görürsünüz. Sorarsanız, sizden bir şey gizlemezler. Eğer bir şey bilmezseniz, sizinle alay etmezler."

Başka bir İngiliz de şöyle diyor:

"En iyi arkadaşım kitaplarımdır. Onların bulunduğu yer benim için bir hükümdar sarayı, her istediğim saatte dünyanın bütün sanatkârları, filozofları ve ilim adamlarıyla konuşabileceğim bir yerdir. Bazan da krallar ve imparatorlarla konuşurum. Fikirlerini tenkit ederim. Eğer meşrû değilse, zaferlerini tezyif eder, haklarında şiddetli hükümler veririm. Haksız dikilen heykellerini kırarım. Boş ve devamsız bir servet kazanmak için, beni bu endişesiz zevkten ayırmak kabil midir? Asla! **Sizin bütün düşünceleriniz para toplamak, benimki de okumak ve bilgilerimi arttırmak olsun."**

Servet ve şöhret sahibi, hal tercümesinde en mesut saatlerini kitaplarıyla geçirdiğini itiraf eden bir İngiliz de, bir kız çocuğuna yazdığı mektupta şöyle diyor:

"Sevgili küçük kızımın kitapları sevdiğini görmek kadar beni memnun eden bir şey olamaz. Zira, benim gibi büyüünce görecektir ki, kitaplar pastalardan, şekerlerden, bütün oyuncaklardan ve dünyanın her türlü eğlencelerinden değerlidir... Okumayı sevmeyen bir kral olmaktansa, tavan arasında kitap yığınları ortasında oturan bir fakir olmayı tercih ederdim."

Fakat **bizim gençlerimiz ne okusunlar? Arap harfleri bilmedikleri için, yüzlerce yıllık muazzam bir kültür mâzisi onlara kapalıdır.** Divân edebiyatını okuyamazlar... Nâimâ'yı müstehzî üslûbunun ve dilinin hususiyetleri içinde okuyamazlar. Peçevî'ye, Evliya Çelebi'ye ve daha nicelerine karşı idrâkları kördür.

Baştanbaşa yanlış tercümelerle dolu yabancı eserlerin dışında, bir genci millî düşüncenin köklerin, millî heyecanın tarihine ve gelişme safhalarına bağlayacak eserler nerede?

Okuma iştahı

Bazı Avrupa memleketlerinde lise ve üniversitelerin müfredat programları o kadar yüküldür ki, zekânın iştahından başka bir şey olmayan tecessüsü doydurduktan sonra, bilginin fazla gelen tarafı gençliğin beynini yoruyor ve zehirliyor.

Uzviyetin ihtiyacı nisbetinde alınan gıda yarar; fazlası yağ bağlar ve vücudu hantallaştırır. Bilgi de böyledir: **Zekânın ihtiyacı nisbetinde bir tecessüsü doyuran malûmat yarar; fazlası bir nevi zihin yağı bağlar, zekâyı yorar ve ahmaklaştırır.**

Fakat bizim halimiz bunun tam tersidir. Okumuyoruz. Avrupa'daki malûmat şişkolarının yerini, bizde, malûmat sıskaları dolduruyor.

Okumanın lüzumuna dair söylenmiş ve söylenecek, yazılmış ve yazılacak şeylerin hiç faydası yoktur; iştahsız bir adama gıdanın lüzumuna dair yapılan telkinlerin boşa gitmesi gibi! Zekânın iştahı olduğunu söylediğimiz tecessüs kıtlığı okumaya karşı tiksinti uyandırıyor.

İştah açan ilâçlar gibi, fikir meselelerine karşı tecessüs uyandıran, **renkli ve resimli, orta malî ilim kitapları** da vardır. Okuma oburluğundan şikâyetçi Avrupa'da, bilhassa Amerika'da bu "vülgarizasyon" kitapları pek çok çıkar. Bunlar **halkın ruhunda zaten az miktarda bulunan anlama merakını arttırır.**

Türk halkının ruhunda da bu tecessüs çekirdek halinde mevcuttur. Onu büyütmeliyiz. Fakat bunun için kitabevlerimiz dereceli bir program takip etmelidirler. **Kolaydan güççe doğru giden bir program sahibi hiçbir kitabevimiz yoktur. Bunlar "rastgele" eser neşrederler...** Kitapçı "meşhur muharrir" ve "şaheser" diye iki umum kıymet belirlemiştir. Eğer ona basacağı kitabın Garplı müellifin "meşhur" olduğu, yahut eserin şaheser olduğu söylenirse, müsvedde hemen matbaaya gider. Bizdeki tercüme curcunasının baş sebebi budur.

Kitabevlerimiz, halkı elinden tutarak bir merdivenden çıkarır gibi, kolaydan güççe doğru basamak basamak götüren bir program takip ederlerse, kitap satışının umulmadık nisbetlerde çoğaldığını görürler. **Sonra halkı da muhtelif seviye gruplarına ayırarak her biri için ayrı seriler çıkarmak da lâzımdır: Köylü, çocuk, kadın, gençlik, yarı münevver, münevver ve ihtisas adamı ayrı ayrı neşriyata muhtaçtır.**

Etüd zevki

Okumanın en büyük gayesi, ya kendi menfaatlerimize ve alâkalarımıza bağlı, yahut da mücerret bir fikir meselesi halletmektir.

Birinciye misâl arayalım: Herhangi bir adam parasına hâkim değildir ve kendi müsrifliğinden şikâyetçidir. Bu yüzden daima borca giriyor ve sıkıntı çekiyor. Henüz gençtir. Bu huyunu düzeltmeğe karar vermiştir. Fakat ne yapsa olmuyor, masrafile gelirini ucuna getiremiyor. Biliyor ki bu bir "irade" kusurudur. **Ne yapmalı ki iradesini düzelsin? Onda bir merak uyanıyor: "İrade terbiye edilir!"**

Genç adam bu meseleleri halletmezse bedbaht olacağını biliyor ve **etüde başlıyor.** İrade psikolojiye ait bir meseledir. Genç adam bir psikoloji kitabı alıyor ve okuyor. Dâvanın kendi hayatı ve saadetile alâkası olduğu için gencin dikkati uyanıktır. **Mevzuu tam bir idrâkle anlamaya çalışıyor; anlamadığı yerleri tekrar okuyor ve üstünde çok düşünüyor.** Bakıyor ki bu irade meselesi etrafında psikologların ve filozofların düşünceleri birbirinden farklı, hattâ birbirine zıttır. Meseleyi halletmek için başka eserleri de görmek istiyor, **gitgide merakı alevleniyor, birçok eserler okuyor;** fakat hangi nazariyenin daha doğru olduğunu anlamak veya meseleyi kendince daha iyi halletmek için düşünmeğe mecbur kalıyor, **düşündükçe fikirleri zenginleşiyor, fikirleri zenginleştikçe kendisinde yaratmanın eşsiz tadını ve heyecanını duyuyor. İşte en faydalı ve en zevkli okuma budur.**

Bu türlü okumaya "etüd" diyelim. **Bu tarzda okumak, faydalı olduğu kadar da zevkli, dünyanın en keyif verici işidir.** O kadar ki, fikir adamları, kendi menfaatlerine hiç bağlı olmayan meseleleri halletmek için bu ihtirası duyarlar. Artık onların gayeleri yukarıdaki misâlde olduğu gibi menfaat değil, hakikattir.

Gencin eline rastgele bir kitap verip onu okumağa sevkettikten en çok merak ettiği meseleyi kendisine buldurup onu etüd ettirmek, mekteplerin gayesiz, methodsuz, cansız tedrisatını

gölgede bırakan faydalı neticeler verir. Faydalı ne kelime: Zekânın bundan başka hür ve feyizli inkişaf yolu yoktur.

Onbeş kaide

Fransız muharriri Andre Maurois, her iş gibi **okumanın da kaideleri olduğunu** söylüyor ve bunlardan beş tanesini sayıyor:

1. **Birçok muharrirlerin eserlerini rastgele ve üstünkörü okumaktansa içlerinden birkaçının kitabını iyi anlamağa çalışmak.**
2. Yalnız yeni değil, **eski eserleri de okumak.** Eski şaheserlerin hepsi şöhretlerine lâyıktırlar.
3. Gıdamızı iyi seçmek. Her zekânın muhtaç olduğu ve sevdiği gıda ayrıdır. **Hangi muharriri seviyorsak ona sadık kalalım ve onu iyi anlamağa çalışalım.**
4. Bir kitap okurken, güzel bir konser dinler gibi, etrafımızda sessizlik ve sükûn temin etmek, **dikkatimize hiç fasıla vermemek.** Halis okuyucu, uzun gecelerini ve Pazar günlerinin öğleden sonralarını kitaba tahsis eder.
5. Hayatımızla ve mesleğimizle alâkalı eserleri tercih etmek.

Fransız muharririn bu beş kaidesine ben de birkaç tane ilâve edeceğim:

6. **Öğüterek okumak. Kitabın ana fikirlerini taşıyan cümleleri ağır ağır, hattâ birkaç defa okuduktan sonra onu kendi kendimizle münakaşa etmeliyiz.**
7. **Bir mevzu etrafında, fikirleri birbirinden farklı birkaç muharririn eserlerini okumak.**
8. Hoşlanmadığımız eserleri mutlaka **tekrar okumak**, ikinci, hattâ üçüncü okuyuşumuzda evvelce dikkat etmediğimiz güzellikler bulacağız.
9. Okumamızı bitirdikten sonra hemen başka bir işe başlamamak. Bir müddet düşünerek **okuduğumuzu hatırlamağa çalışmalıyız.**
10. **Kitapta hoşlandığımız, kabul veya reddettiğimiz parçaların kenarını çizmek.**
11. Gazetelerden ve hafif mecmualardan başka trende, tramvayda ve yolculuğu kısa süren vapurda hiçbir şey okumama.
12. Yemekten biraz evvel ve biraz sonra okumamak.
13. Yatağa girdikten sonra ve yataktan kalkar kalkmaz gazeteden başka bir şey okumamak. Çünkü **yatağa okunan kitap ya uyku getirir, ya uyku kaçıtır.**
14. Okumağa başlamak için okuma arzusunun doğmasını beklememek. “Yemek yerken iştah gelir” dedikleri gibi, okuma arzusu da çok defa birkaç satır veya birkaç sayfa okuduktan sonra başlar.
15. Birini beklerken gazeteden başka hiçbir şey okumamak.

Yukardaki onbeş kaideye ehemmiyet veren herkes, kendi seviyesine göre seçtiği kitapları okumakta, **Allah’ın insana nasib ettiği zevklerden en büyüğünü** bulur.

Medeniyetin de bu zevkten doğduğuna inanalım.

- **Kitap-kültür konuşan yok!** (*Yavuz Bahadıroğlu*)

Rabbimizin ilk emri “İkra!” (Oku!)

Bu bilinçle yaşayan eskilerimiz **kâğıda “nimet” muamelesi** yapar, yerde buldukları kâğıt parçalarını hürmetle toplar, ayak basılmayan yüksekçe yerlere kaldırırlardı.

Matbaa gelmeden önce de bu ülkede kitap yazılır, kitap okunurdu. Büyük camilerin revakları arasında mekân tutan hattatlar, kopyalanması istenen kitabı aralarında paylaşır, kimi namaz kılıp çıkana kadar sahibine teslim ederlerdi. **Usta hattatlar matbaa gibi çalışırlardı.**

Osmanlı’da okuma-yazma oranının çok düşük olduğu, bu yüzden “Harf İnkılâbı” yapıldığı iddiası, bir şehir efsanesinden ibarettir! Osmanlı asırlarında da “mektepler” vardı. Bunun dışında **camiler, tekkeler, zaviyeler, dergâhlar “mektap” vazifesi görür**, çocuklara Kur’an okumayı öğretirlerdi. Kur’an okuyamayan Müslüman yok denecek kadar azdı. Mektap alfabesiyle Kur’an alfabesi aynı olduğu için de Osmanlı insanının büyük ekseriyeti “okur”du...

İlme, irfana, kitaba, kütüphaneye büyük önem verilirdi. Her şehirde ve **her büyük camiin yanında mutlaka bir kütüphane vardı.** Bayramda-seyranda akrabalar ve komşular birbirlerine kitap

armağan ederlerdi (meselâ, Sultan IV. Mehmed, iki şehzadesine Edirne’de yaptığı düğünde getirilen hediyeler arasında kitaplar önemli bir yer tutmuştur).

Sultan II. Murad, Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman büyük kütüphanelere sahiptiler. **Yavuz Sultan Selim okumaya o kadar meraklıydı ki, kurduğu seyyar kütüphaneyi savaşa giderken bile yanında götürürdü. Okumaktan gözleri bozulmuş, gözlük takmaya mecbur olmuştu.**

Sultan III. Ahmed’in, ülkesine getirdiği **matbaada millete faydalı eserler basılmasına** ilişkin 1727 tarihli şöyle bir fermanı var...

“...kıyamet gününe kadar bütün Müslümanların hayır dualarının celbine vesile olmak için fıkıh, tefsir, hadis-i şerif ve kelim kitaplarından başka kâmus (sözlük), tarih, tıp, hikmet ve hey’et ile buna bağlı coğrafya ve mesalik kitaplarının basılması... Mezkûr kitapların çoğaltılmasına tam bir ciddiyet ve gayretle çalışıp ve bu sanat ile meydana gelen doğru kitap olmak üzere, ziyade ihtimam ve zapt ile **hatalı çıkmasından gayet sakınasınız** ve şöyle bilirsiniz...”

Kılıç Ali Paşa camisi önünde arzuhalci

- **İslâm aydını olmak** (Sezai Karakoç)

İslâm aydını, her şeyden önce kendini bilmek zorundadır. Kendini bilmek, yani islâmi kaynaktaki en duru haliyle bilmek, **islâmdan uzaklaşış sebeplerini araştırmak**, bugün bu dünya ve öte dünya önünde nerede durduğumuzu düşünmek, islâm ruhunu yeniden canlandırmanın çilesini çekmek. Çağın aynasında yansıyan kendi gölgesini görmek, kendini hesapların en incesiyle hesaba çekmek. **Geçmiş zamanı tanımak, taklitten kurtulmak, alışkanlık yerine canlı inancı yürekte kökleştirmek.** Hayatla ölüm arasındaki sırrı dert edinmek.

Evet, **müslüman aydınının birinci ödevi, kendini, kendimizi bilmek.**

İkinci ödev, doğuyu bilmek. Üçüncü ödev batıyı bilmek. Batı düşünce ve edebiyatını, güçlü ve zayıf noktalarına varıncaya kadar bilmek.

İslâm dini bir aydınlıklar dinidir. Onun için, **bilmek, müslümanın birinci ödevi.** “Oku” diye başlayan Kur’ândan başlayarak bütün islâm klasiklerini ve kaynaklarını okumak. İmam-ı Rabbaniler, Muhyiddin-i Arabiler, Celâleddin-i Rûmîler, İmam-ı Gazalilerle, kitap sayfalarında olsun, akşamlamak ve sabahlamak.

Sonra kitap sayfalarından gelen ve ruhun bilme susuzluğunu, her türlü derdini gideren bu abı hayat bad-ı sabasını ruha geçirmek. **Alında namazlardan bir aydınlık. Yüzde, oruçlardan bir ışık. Gönülde, merhametten bir yumuşaklık. Davranışlarda bir ölçülülük ve bir kararlılık, bir denge. Kur’ân ahlâkıyla ahlâklanma çabası.**

Eninde sonunda, islâm aydını yalnız kendi ülkesini kurtarmakla kalmayacak, insanlığa da yol aydınlatacaktır.

Müslüman aydınlar, gerin kaslarınızı bilgiye ve çağın kurtuluşuna!

Kâğıttan, sestem ve görüntüden olan peşin hüküm duvarlarını aşın. Çelikten, demirden, çimentodan, uranyumdan yapılmış engelleri geçin. Düşünceden, hayalden, duygudan ve maddeden yapılmış putları yıkıp devirin.

Bu evrensel yangından bir can da siz kurtarın.

İslâmın ebediyete kadar açık kapısını hemen kapatmaya, örtmeye yaklaşmayın.

İslâmın insana olan çağrısını her çocuğa ulaştırın.

Yarın ölecek konularla vakit kaybetmeyin.

- **Kitap okumada neşve (A. Kurucan)**

Önce şunun bilinmesini isterim; benim kendi kitap okuma modelim maksimum istifade manasına sizin okumalarınıza neşve katar mı, katmaz mı bilmiyorum, ama ortada objektif, doğruluğu ispatlanmış tek bir model ve metot yok. Herkesin kendine göre belirlediği bir tarz var. Bu açıdan vereceğim metot veya model benimdir. Maddeler halinde sıralayalım.

1- Önce alan belirlenmelidir. Alan belirlemede merkeze alınacak temel unsur şüphesiz insanın mesleği olacaktır. Öyleyse **önce mesleki bilgilerini sürekli yenileyecek ve geliştirecek kitapları okumak hayatın merkezine konmalıdır.**

Dinî, sosyal ve kültürel alandaki okumalar ikinci ve üçüncü halkalarda yerini almalıdır. İkinci ve üçüncü dedim; çünkü dinî okumaları diğerlerinden ayrı bir kategoriye koymanın ve öncelimenin lüzumuna inanıyorum. Zira bir Müslüman için din hayatın esasıdır, ruhudur, özüdür. Hayatı anlamlandırma din ile mümkün olur. Onun için **dinî kitaplar ikinci halkada yerini almalı** diyorum.

Üçüncü halka ise sosyal ve kültürel kitaplardır. Burada insanın ilgi alanı ve eğitim seviyesi okunacak kitapları belirleyecek temel iki unsurdur. Biri vardır; bilgisayar mühendisi olduğu halde tarihe meraklıdır. Bir diğeri felsefe veya edebiyat...

Alan belirlenip çerçevesi sınırlandıktan sonra derin okumalar burada, ansiklopedik okumalar bunun dışında yapılmalıdır. Yakın dönem cumhuriyet tarihi diyen insan derin diye tarif etmeye çalıştığım yoğun ve detay okumalarını bu sınır içinde yapmalı, onu daha iyi anlamasına yardımcı olacak sair okumalar ile sanattan edebiyata, romandan şiire okumalarında ise ansiklopedik malumat ile iktifa etmelidir.

2-İster meslekî ister dinî, isterse sosyo-kültürel alandaki okumalarda okunacak kitap listesi baştan yetkili bir rehber/uzman ile birlikte belirlenmelidir. Konu ile alakalı her kitabı alma ve okuma değil, aksine ilgi alanı, eğitim seviyesi ve bu okumalara ayrılacak zaman baz alınarak mutlaka ama mutlaka bir rehberle baş başa verip liste oluşturulmalıdır. Yeni çıkan kitaplarla liste sürekli güncellenmelidir.

3-Listedeki kitapların mutlaka bir okuma sırası olmalıdır ki tavsiyem sıranın **basitten mürekkebe doğru** olmasıdır. Edebiyat okumaları yaptığımızı düşünelim; Sezai Karakoç'tan işe başlama çok doğru bir tercih olmayabilir. Veya Sezai Karakoç okumaları yapacaksak; edebiyat okumalarında o seviyeye geldiysek, hikâye ve şiir kitapları başlangıç olarak kabul edilebilirse de, onun mütefekkir yönünün ön plana çıktığı eserler kat'iyen başta okunacak kitaplar olmamalıdır.

Gördüğünüz gibi hem geniş alanda hem de seçilen yazarla sıralamaya riayet, ibadetin neşvesini yakalamak için şarttır. Burada en büyük görev, bize rehberlik yapan şahsa düşmektedir.

4-Bir başka tavsiyem de eşzamanlı okumalardır. Kur'an'ın "**fe ize ferağte fensab**" ayetinin yani **bir işi bitirince hemen bir başka işle meşgul olma** emir veya tavsiyesinin kitap okuma ekseninde eşzamanlı okuma şeklinde modellenebileceğini düşünüyorum. Açacak olursam, yine o rehberle sıralama yapılırken basitten mürekkebe tesbit edilen kitaplardaki fikrî yoğunluk hesaba katılmalı ve **zihnin dinç olduğu zamanda okunacak kitaplar fikrî yoğunluğun ağırlıklı olduğu, zihnin artık yorgun dönemlerde daha hafif kitaplar tercih edilmelidir.**

5-Kitap, elde kalem altı çizile çizile ve yazarla müzakere ede ede okunmalıdır. Muvafık veya muhalif olduğunuz düşünceler kitabın kenarına mutlaka not düşülmelidir ki bir sonraki maddede zikredeceğim hususu gerçekleştirmek için şarttır bu.

6- Kitap bitirilir bitirilmez hemen kütüphanedeki yerine yerleştirilmemeli, masanın üzerine gözün her daim görebileceği bir yere konmalıdır. Orada bir hafta-on gün durmalı, sonra kitabın hacmine göre bir-iki saat ona yeniden vakit ayırıp **ilk okumada altı çizilen yerler ile kenarına alınan notlar bir kez daha okunmalıdır.** Şahsi tecrübem o ki, bu ikinci okuma oradaki malumatları sizin yapıyor, beyninizde kemikleşiyor, hafızaya adeta kazınıyor. Yaran meclislerindeki sohbetlerde, bir yazıda,

müzakere ortamındaki konuşmada oradaki malumatları hatırlatan ve kullandıran bu ikinci okuma oluyor. Bu yapıldıktan sonra kitap kütüphanedeki rafına konabilir.

7-Karşıt (çapraz) okuma... Belki ileri bir seviye için geçerli fakat geçerliliğini hiç yitirmeyen ve yitirmeyecek olan bir metot bu. Okuduğunuz kitapta yer alan ve artık sizin olan o malumatlara muhalif düşünceleri muhalif yazarların kaleminden okumanızı tavsiye ederim. Burada iki isim vereyim ve bu isimlerden, bu isimlerin zihinlerde çağrıştırdığı mana ve muhtevadan hareketle ne demek istediğimi anlayın; **Necip Fazıl ve Nazım Hikmet...** İdeolojik kampaşmalar, düşünceye siyaset üzerinden bakmalar, muhatabı etnik kimlik veya ideolojik tercihler üzerinden tanımlamalar bizi maalesef birbirimizden uzaklaştırmış. Reddedilen, hatta düşman olunan şahıs veya ideolojiyi bile biz o şahsın veya o ideolojiyi destekleyen insanların kaleminden okumamışızdır. Halbuki hakikat aşığı insan, eğer gerçekten hakikate ulaşmak istiyorsa bu noktada aklını falana filana teslim etmemeli, dizini büküp, zaman ayırıp onu ondan okumalıdır.

8-Bu kitap okuma-ibadet neşvesindeki teşbih adına son teklifim olacak: **müzakere**. Amerika'da kitap kulübü denen bir uygulama var. İnsanlar, kendi aralarında oluşturdukları 10'ar kişilik -fazla veya az olabilir- grupla yeni çıkan kitapları alıp okuyor. Tabii hangi kitabın okunacağını birlikte karar veriyorlar. Kararlaştırdıkları günde bir araya gelip kitap hakkında herkes 5'er dakika değerlendirme yapıyor, ardından müzakere ediyor. Hatta öyle ki bazen bu 10 kişilik gruplara kitapların yazarları bile gelip katılıyor. Bu müzakerelere başkaları da dinleyici olarak katılabiliyor. Yazarı katılacak olursa zaten ilan da ediliyor günler öncesinden. Müzakereler müsbetiyle, menfisiyle bilgileri daha kalıcı yapar ve bu uğurda harcanan zamana da emeğe de değer.

- **Bilgisi artanın yükü ağırlaşır** (*Mustafa İrmaklı*)

İslam'ın son vahyi **Kur'an'ın, ilk ayetinin “oku” emri ile başladığı** herkesçe malum bir bilgidir. Ancak söz konusu emrin muhtevasının salt metinsel bir okuma olmadığını hatta sadece kariyer merkezli **akademik bir okuma olmadığını** ifade etmek gerekir. Nitekim vahyin geldiği coğrafyanın okuma yazma ve diplomatik kariyer bakımından önde gelen isimlerinden olan Amr b. Hişam cehaletin büyük bir örneği olarak nitelemiş ve **Ebu Cehil** olarak tescillenmişti. Çünkü **okumak öncelikle farkında olmaktır. Kendisinin, evrenin farkında olmak ve varoluşun hikmetini kavramaktır.**

Nitekim **kendini bilen Rabbini bilecektir.** Rabbini bilen ise varoluşun gayesini öğrenecektir. Bu yönüyle **okumak yalnızca bir kitabın sayfalarında gezinmek değildir.** Aynı zamanda evrenin harikulade tasarımı ve işleyişi içinden Yararıya giden yolları bulmaktır. **Yerin ve göklerin varoluşunda, gece ve gündüzün art arda gelişinde** mana ufkunu aydınlatan meşaleler görebilmektir. **Her yağmur damlasında her kar tanesinde, tabiatın her zerresinde hakikate dair cümleler okumaktır. Her çiçeğin açışında her yıldızın geçişinde âlemlerin ötesine uzanan mesajlar bulmaktır.**

Esasında evren, akıl ve gönül diliyle okunabilen büyük bir kitaptır. **Bu kitabın alfabeti ise ibret ve hikmetle bakabilmektir.** Vahyin kitabı Kur'an-ı Kerim ile kâinat kitabı beraber okunduğunda hakiate açılan yollar daha da genişleyecektir. Kalp ile akıl birbirini desteklediğinde insanın hayat serüveni daha dingin ve müstakim ilerleyecektir.

Bir başka açıdan, ilk inen “**Yaratan Rabbinin adıyla oku!**” ayetindeki okumak fiilinin nesnesi boş bırakılmıştır. Yani “**neyi**” sorusunun cevabı verilmemiştir. Böylece İslam okumaya alan açısından bir sınır çizmemiş, amaç açısından bir kayıt düşmüştür. **Bu bilinç ve ufukla Müslümanlar yedinci yüzyıldan on yedinci yüzyıla kadar, fizikten felsefeye, tıptan edebiyata, matematikten astronomiye ilmin her alanında insanlığın öncüsü olmuşlar, ölümsüz eserler ortaya koymuşlardır.**

Ayetteki “**Rabbinin adıyla**” ifadesi hayati bir kayıt olmanın yanında büyük bir ufuk ve paradigma da koyar. **İslam düşüncesinde bilginin gayesini açıklar. İlim yolculuğunda niyet ve istikameti belirler. Nitekim bilmekten gaye, kişinin kendini ve Rabbini bilmesi, yaratılış gerçeğini ve gayesini idrak etmesidir. Dahası yeryüzünün imar ve ıslahı için çalışmasıdır. Güzel ahlakın ihyası, merhamet medeniyetinin inşası için mücadele etmesidir.** Alimin kıymeti ilmiyle hakkın, adaletin ve merhmetin teminatı olmasındandır. Bilgisiyle insanlığın maddi ve manevi bunalımlardan kurtulmasına rehberlik etmesindedir.

İslam düşüncesinde ilme, faydalı olan ve olmayan şeklinde yaklaşmıştır. Faydalı ilim, kişiyi hakka yaklaştıran ve hayata değer katan, sahibini tevazuya, güzel ahlaka, yardımlaşmaya

götüren ilimdir. Saahibine söz konusu güzellikleri kazandırmayan ilim ise faydasızdır. Dahası kişiyi kibir ve bencillğe sevk eden, kötülüğe aracı kılınan bilgi, zararlı bilgidir. Bilginin güzel ahlak, merhamet, sorumluluk gibi değerlerle irtibatı koparsa insanlık için en büyük felakete dönüşebilir. İyilerin elinde hayatı gülistana çeviren bilgi, kötülerin elinde hayatı cehenneme dönüştürecek.

Peygamber Efendimiz, “**Allah’ım senden faydalı ilim istiyorum.**” ve “**Faydasız ilimden sana sığınıyorum.**” diye dua etmiş ve ümmetine de bu duaları öğretmiştir. Onun kutlu yolunu takip eden müslümanlar bilgiyi insanlığın hayrı için kullanmış, yeryüzünün imarına vesile kılmışlardır. Güç devşirmek, tahakküm etmek, sömürmek, başkalarının zenginlik kaynaklarına el koymak, kendilerindeen olmayanı asimile etmek için kullanmamışlardır.

Müslümanlar için hayatın her alanında en temel ilke olan “**İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır.**” hadis-i şerifi bilhassa ilim öğrenenler ve ilim sahipleri için vazgeçilmez bir prensiptir. Ne varki Müslümanların çeşitli sebeplerle tarih sahnesinden çekilmek zorunda kaldıkları mpdern zamanlarda bilgi kapitalizmin hizmetine verilmiştir. Gücün hak sebebi sayıldığı, güçlünün haklı görüldüğü bu süreçte bilgi, emperyalizmn kuşatması altına girmiştir.

Bugün İslam dünyası son üç asırdır bilgiyi ihmal etmenin bedelini ödemektedir. Bilgi üstünlüğünü ele geçiren Batı’nın, hukuku ve güzel ahlakı ihmal etmesinin bedelini ise bütün dünya ödemektedir.

- **Kendine Yardım** (*Samuel Smiles*)

Hikmet ve anlayış elde etmek için yalnız okumak kâfi gelmez, bu ancak yüksek derecede bir disiplinle elde edilebilir. Çünkü okumak demek ekseriya başka insanların ne düşündüklerini pasif bir şekilde öğrenmekten ibarettir. Bu ameliyede dimağın aktif bir gayreti ya hiç yoktur veya pek azdır.

Bizim metotsuz, gayesiz, derme çatma okumalarımız dimağ için bir eğlence mahiyetini geçmiyor, o saniye için dimağa biraz zevk veriyor, fakat dimağı zenginleştirmiyor veya karakterin doğuşunda en küçük bir rol bil oynamıyor. Böylece birçokları dimağlarını inkişaf ettirdiklerini sanırlar ama, yaptıkları, zaman öldürmekten başka bir şey değildir. Bunun biricik iyi tarafı, fena şeyler yapmaktan onları alıkoymuş olmasıdır.

Şu ciheti de akılda tutmak gerekir ki, kitaplardan elde edilen tecrübe, ekseriya kıymetli olmakla beraber, sadece bir **öğrenme**’dir; asıl hayattan edinilen tecrübedir ki **hikmet** mahiyetini taşır.

İngiltere’de okuyan insanlar mevcut olmadan çok evvel son derece akıllı, yiğit ve temiz kalbli insanlar vardı. “**The Great Charter**” dedikleri **meşhur hürriyet fermarı Magna Charta, 1215 yılında, imza yerine parmaklarını basan insanların gayretiyle meydana gelmiştir.** Bunlar, harfleri hiç tanımamakla beraber kâğıt üzerine dökülen hükümlerin isabetini ve doğruluğunu pek güzel takdir ediyorlardı. İşte, İngiliz hürriyetini temeli, okuması yazması olmayan fakat en yüksek vasıftaki karakterlere malik bulunan insanlar tarafından atılmıştır.

Şunu da itiraf etmek lâzımdır ki **kültürden başlıca gaye, dimağı sadece başkalarının düşünceleriyle doldurmak değil,** fakat kendi şahsi zekâmızı genişletmek ve davet edileceğimiz hayat sahasında bizim de faydalı ve yetkili birer işçi olarak yetişmemizi sağlamasıdır.

Asıl önem taşıyan nokta, bir insanın ne kadar bildiği değil, o bilginin maksadı ve neticesidir. Bilginin gayesi, karakteri inkişaf ettirmek, olgunluğu geliştirmek, bizi daha iyi, daha mesut, daha faydalı kılmak, daha hayır sever, daha enerjik ve hayatta her yüksek maksat ve işte başarımızı sağlamak olmalıdır. “Eğer insanlar ahlâk mefhumuna kıymet vermeden, yalnız kabiliyete hayran olmak ve onu cesaretlendirmek hevesine düşerlerse her türlü fenalığın yolunu tutmuş olurlar.”

En mütevazi insan şöyle demelidir: “**Kendime saygı göstermek, kendimi yetiştirmek...** Hayatta benim hakiki vazifem bu olmalıdır. Büyük cemiyet sisteminin ayrılmaz ve mesul bir parçası olarak ne vücudumu, ne aklımı, ne de hislerimi mahvetmeye ve kötüleştirmeye hakkım yoktur. Fenalığı yalnız yok etmekle kalmıyarak tabiatımdaki iyi cevherleri uyandırmakla da vazifeliyim. Böylece kendime saygı gösterirken başkalarına da aynı saygıyı göstereceğim ve benim de bu saygıma karşı başkaları da beni sayacaklardır.”

Bu yüksek ideal ile yetişen bir insan, vücudunu havaî hislerle yıpratmadıktan başka, dimağında aşâğılık düşüncelere de yer vermez. Her günlük hayata tatbik edilince bu hissin bütün faziletlerin -yani temizliğin, akıllılığın, iffetin, ahlâkın ve dinin- kökünü teşkil ettiği görülür.

İyi seçilmiş bir okuma âdeti en büyük zevkin ve kendi kendini geliştirmenin bir kaynağı haline gelerek insanın bütün karakteri üzerinde en faydalı tesirini gösterir.

Sıkı bir çalışmanın verdiği yorgunluğu gidermek için güzel tertip edilmiş kıymetli bir muharririn romanını okumak, dimağın yüksek bir eğlencesidir. Fakat bazılarının yaptığı gibi, başka hiçbir şeyle meşgul olmayarak bütün vaktini yalnız roman ve hikâyeye okumakla geçirmek, zaman israfından da beter bir şeydir; muhakkak ki çok zararlıdır. **Roman okumayı itiyat haline getirmiş olan bir insan bu hayalî hislere kendini o kadar kaptırır ki, ondan artık sıhhatli düşünce ve his beklenemez.**

- **Kitap okurken not almak...** (*Zaim Güvenç*)

Çok kitap okuduğumu hissettiğim tüm dönemlerime baktığımda bir o kadar da notlar almışım. Kitaplığım okuduğum kitaplardan aldığım bembeyaz kağıtlarla dolu. Bazıları yavaş yavaş sararmaya yüz tutmuş. Evet! **Kitap okumak ve not almak** eşzamanlı bir şekilde gerçekleşmektedir bende.

Yine bir çok başka sebepten not alma ihtiyacı hissederiz. **Bilginin tazelenmesi için, beğenilen veya anlaşılamayan, üzerinde kafa yorulması gereken sözler için, kitap okurken yazarın tavsiye ettiği eserleri araştırmak için** vs. bir sürü nedenle not tutabiliriz. Kitap okurken -Okumanın- kalıcı hale gelmesi için gerekli bir metottur not tutmak! **Bazen de kitapların satırlarının altını çizimiz.** Satır satırını! Aslında bu da bir çeşit not tutmaktır. Bu davranışı kitaplara bir saygısızlık gibi de algılayabilirsiniz! Fakat **benim için üzeri çizilmiş, notlar alınmış kitaplar daha özeldir.** Adeta sizden izler taşır.

Not almak aslında kendimiz kadar öğrenmiş olduğumuz konuyu başkalarına da doğru aktarabilmemizi sağlar. Konunun tekrar tekrar gözden geçirilmesi ile hatalarımızın farkına varırız. **Not almak bize bizi fark ettirir.** Farklı bakış açılarının daha rahat anlaşılması için bizlere veriler sunar.

Kitap okurken not alabilmek okunan kitabın bitmesini zorlaştıran hatta zamanı iki katına çıkaran bir aktivite gibi algılansa da **not aldıklarımızın zamana kalması birikimimizi arttıracaktır. Aksi halde suya yazı yazmanın ne anlamı olabilir ki!**

Sizleri okuduğunuz bir kitapta bazı satırlar cazibe denizinde yüzdürüyorsa kendine hayran bırakan bu cümleleri not almak işten bile değildir. Bu cümleler saklıdır aslında notlarımız kadar yüreklerimizde. Yürekte sanat saklıysa hayat size güzel. Unutmayın! Kitaplar okunduğu üzerlerinde notlar alındıkça güzelleşir.

- **Meselemiz insan** (*Ahmet Selim*)

Çevreyi korumak, yeşili, denizi, havayı, hayvanları korumak. Önce insan'ı koruyun, 'korunmuş insan' onları korur. Kolaycılık, aslında imkânsız için beyhude işler yapmaktır.

Zor olan işe, mümkünü gerçekleştirmeye çalışmaktır. Sonuçsuz kolaylık bir işe yarar mı?

Tavsiye edilen "kolaylaştırmak" bu değil. **Boş konuşmak kolaydır,** kolaylaştırmak gerekmez. Dolu ve seviyeli konuşmak zordur ama, onu kolaylaştırıcı tedbirler, çareler, metotlar vardır. **Değerli şeyleri okumak zordur, fakat düşünce eğitimi verebilmişseniz kolaylaşır ve zevkli hale gelir.** İlk duyduğumda çok kızmıştım; hızlı okumak ne demek? Okuma ile ilgili bilinen güzellik, anlayarak ve yararlanarak okumaktır. **Hızlı okumak** ne anlama geliyordu?

Önemli bölümlerini seçerek süzerek bazı kısımlarını atlayarak okumak gibi bir şeymiş. Ona "**ilk tur okumak**" denir. Ben 10 ciltlik bir eser alsam, onu bir gecede baştan sona bir gözden geçiririm. Buna okumanın ilk turu denir. **Her ciddi eser için yapılır bu. Baştan sona gözden geçirirsin, bu arada bazı kısımlarını da dikkatle okursun, bazı notlar alırsın, bazı işaretler koyarsın. Sonra bir daha, bir daha okursun. Mehmet Akif buna "döne döne okumak" diyor.** Bunu görünce çok sevinmiştim; çünkü benim hep yaptığım bir şeydir, başkalarının bu tarz okumayı garip bulabileceğini düşünürdüm. Bir defa okunmakla biten bir kitap hiç okunmasa da olur.

Demek istediğim şu: Hızla çok sayfa okumak bir marifet değil, **kitabı kalemle okuyacaksın** ve onunla dost arkadaş olacaksın. "İşini bitirdim onun!" der gibi kitap okunmaz. Verimsiz okumanın da hızlılığı ve çokluğu bir anlam taşımaz.

Çok kendimi vererek okuduğum öyle romanlar vardır ki, olaylarını hatırlamam bile. Ama karakterleri ve bazı sözleri hep hatırımdadır. O sözler işaretlidir ve defalarca tekrar

okunmuştur... "Ruhun secdeye kapandığı anlar var." "Ağaçların bile sıhhatine inanarak yürürdüm." Biri Victor Hügo'nun, biri Peyami Safa'nın cümlesi... **Olaylar için iskeleti**, yahut askısı. Önemli olan, üzerine konulanlar. **Önemli olan, insanı, hayatı anlatmak. Aksiyonun romanı mı olurmuş? İnsanın romanı olur, insanın.**

Aylar önce bir yabancı film seyretmiş ve çok beğenmişim... Bir çift, "şu olmuyor bu olmuyor" diye ayrılmayı düşünüyorlar. Nice sıkıntılardan sonra kadının bir dönüş isyanı var. Takriben şöyle diyordu: "Ben yoruludum. İstersen zayıflık de, hiç umurumda değil. Ben yeni bir hayat, yeni bir şehir kuramam bunca yaşanmışlıklardan sonra. Denedim, yapamadım, yapamadığımı itiraf ediyorum. Eksiklikleriyle yanlışlarıyla beraberliğimizi arıyor ve özlüyorum. Belki sen güçlüsündür, yeni bir hayat yeni bir dünya kurarsın. Ama ben evimize dönüyorum ve sana 'sen de gel' diyorum. Gurur falan düşünecek gücüm kalmadı benim." Bunu gözlerinden yaşlar süzülerek öyle içten öyle güzel söylüyordu ki, sanki bir yanardağ patlıyor gibiydi. Filmi unuttum, ama bu bölümü içimde kaldı. Bu final bölümü, doğru bir felsefenin anahtarlarını deşifre etmek amacını taşıyor ve bunu başarıyordu. Bütün senaryo o final bölümü için yazılmıştı. Ötesi malzeme, vesile, araç; hüner, bu amacı işlemeyi düşünen aklın hüneri. Ötesinin ustası tekniyeni çok, ama bu akıl kolay bulunmuyor.

Meselemiz insan. İnsanın asıl meselesi, kendisi. Buradan başlamayanlar, hiçbir alanda hiçbir yere varamaz.

...Okumak aslında, kendi içindekini okumaya yardımcı olur. Bunu anlamayıp da kendini ihmal edenlerin dış okumaları boş bir meşgaledir. **"Okullar bitirmişsin, kitaplar okumuşsun, nice tecrübeler yaşamışsin; ama kendini o kadar ihmal etmişsin ki hepsi havada kalmış"** diyesim geliyor bazı kişilere.

"Kendini çok ihmal etmişsin" sözünü şu sıralar çok tekrarlardım. Yunus ne güzel söylemiştir: **"İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir. Sen kendini bilmezsen, ya nice okumaktır."**

Liderlik aslında geniş bir kavramdır. En azından hepimiz kendi hayatımızı yönetmenin lideriyiz. Kendimizi ihmal etmemizin en çarpıcı sonuçları da bu alanda kendini gösterir. İrade ve kişilik zaafiyeti, bireyin kendi hayatının liderlik payını da engeller, sosyal ve siyasi lider üretimini de eler.

- **Tazarru'nâme (Sinan Paşa)**

Fâtih'in hocalarından Yusuf Sinan Paşa'nın;

- Risâle mine'l-hendese (Ali Kuşçu'nun Fâtih'in huzurunda ortaya attığı bir hendese meselesi üzerine kaleme alınmıştır.),

- **Bölünmeyen cüz' (atom)** bahsinde Kastalânî'nin İtirâzına Cevâb,

- Utârid'in uzaklığını tâyindeki güçlüğü halli hakkında risâle,

gibi Arapça ilmî eserleri yanında, Tazarru'nâme, Ma'ârifnâme (Nasihatnâme) ve Tezkiretü'l-evliyâ gibi Türkçe eserleri de vardır.

"Allahu Te'âlâ hazretinün kemâl-i tevfiik ve inâyetiyle ve ervâh-ı mutahherenün rûhâniyyetleri berekâtiyle birkaç ayun içinde bir Tazarru'nâme yazup tertîb eyledüm."

... Eğer ahlâkını tehzîb idemezse, bâri nice tehzî olur, mülâhaza kıla. Cihâna ibret göziyle nazar idüp fikr eyleye. Eğer kendüye fâyidesi olmaz-ise başka bir kişiye fâyidesi yitişe... **Söz bir nesnedür ki, zâyil olmaz, kıyâmete değin turur; gâh olur ki nice meclislerde okudukça duâ-yı hayra sebep olur.**

Bu degül anda dahı bil ki murad Yûsuf'a hâsıl ola bir kuru ad >	Belki şâyed ola duâyâ sebep Okuyan bana rahmet ide taleb
Ola bir lisânı kutlu ola Kendüsi hûb u sözi tatlu ola	Ol kulına Hudâ'sı şefkat ide Yüzi suyuına bana rahmet ide

"Görülüyor ki Tazarru'nâme'nin yazılış sebebi ve gâyesi, eseri okuyacak ağzı kutlu, dili tatlı aşk erlerinin fâtiha ve duâlarından istimdâd etmektir.

Tazarru'nâme mâhiyet itibâriyle bir gönül kitâbıdır. Onda, korku ile ümîd arasında dolaşan bir kalbin feryâdları, iniltileri, tevbe ve istiğfârları ile, **varlığın künhüne erişmek, hakikatin derinliğine ermek isteyen bir zekânın çâresizlikle gönle dönen zavallılığı ve âcizliğinin**, bin isyan ve nisyânının mütemâdî çalkantısı görülür ve hissedilir." (A. Mertol Tulum)

- **Menâkıb-ı Çihâr Yâr-i Güzîn** isimli kıymetli kitâpta Mişkâtü'l-Envâr kitâbından naklen deniliyor ki:

Resûlullah (s.a.s.) hazretleri buyurdular ki: **Ben ilmin şehriyim; Alî de onun kapısıdır.**

Hâricîler bu hadîs-i şerîften dolayı, Alî (r.a.) hazretlerine hased ettiler. Hattâ Hâricîlerin büyüklerinden on kimse, dediler ki: Biz hepimiz, Hazret-i Alî'den birer mesele soralım. Eğer her birimize ayrı ayrı cevâb verirse, biliriz ki âlimdir ve fâdıldır.

O on kişi, Hazret-i Alînin huzûr-ı şerîflerine varıp, birisi sordu: **Yâ Alî! İlim mi efdaldır, mal mı efdaldır** (efdal: daha fazîletli, daha üstün)

Hazret-i Alî saâdetle buyurdular ki: İlim efdaldır.

Bunlar dediler ki: Ne delîl ile söylersin Hz. Alî buyurdu ki: **İlim Enbiyâdan mîrâsıdır. Mal ise Kârûn, Firavun ve Hâmân'dan mîrâsıdır.**

İkincisi suâl etti ki: İlim mi efdaldır, mal mı? Hz. Alî yine cevâb buyurdu ki: İlim maldan efdaldır. Zîrâ **ilim, sâhibini saklar. Malı, sâhibi saklar.**

Üçüncüsü, onlar gibi sordu. Hz. Alî cevâb verdi ki: İlim efdaldır. Zîrâ, **mal sâhibinin düşmânı çöktür. İlim sâhibinin dostu çöktür.**

Dördüncü aynı şekilde suâl etti. Hz. Alî de cevâb verdi: İlim efdaldır. Zîrâ **malı tasarruf etseler eksilir. İlmi tasarruf etseler ziyâde olur (artar).**

Beşinci de aynı şekilde suâl etti. Hz. Alî cevâb buyurdu ki: **Mal sâhibi cimri diye çağrılır.** İlim sâhibi büyük isimler ile çağrılır.

Altıncısı da, aynı şekilde sordu. Hz. Alî cevâb buyurdu ki: **Mal harâmîden hıfz olunur.** İlim harâmîden hıfz olunmaz.

Yedincisi aynı şekilde sordu. Hz. Alî saâdetle cevâb buyurdu ki: **Mal çok durmakla zâyi olur.** İlim her ne kadar durur ise de zâyi olmaz.

Sekizinci aynı şekilde suâl etti. Cevâb buyurdular ki: **Mal kalbe kasâvet verir. İlim kalbi nûrlandırır.**

Dokuzuncu aynı şekilde suâl etti. Cevâbında buyurdular ki: **Mal sâhibi, mal sebebi ile tanrılık dâvâsında bulunur.** İlim sâhibi böyle yapmaz.

Onuncu dahi aynı şekilde suâl etti. Cevâbında saâdetle buyurdu ki: **Mal, sebab-i kasâvettir (kalbi katılaştırır). İlim, sebab-i rahmettir.**

Bundan sonra, Hazret-i Alî buyurdu ki: Eğer bunlar benden, devâmlı suâl etseler, ben bunlara hayâtta olduğum müddetçe devâmlı cevâb verirdim.

O on Hâricî gelip, Hazret-i Alî'ye mutî oldular.

Cenâb-ı Hak, bizleri, Hazret-i Alî Efendimizin ve bütün Ehl-i Beyt'in şefâatlerine nâil eylesin.

- **Başucu Kitapları** (Mehmet Kahraman)

Okumayı sevenler bilirler, bazı kitaplar vardır bir kez okumanız yeterlidir; bazı kitaplar vardır elinizden bırakamaz, defalarca okursunuz. Kitapların dili, dünyası sizi sarar aralıklarla onlara dönmek istersiniz. Baş ucu kitaplarıdır onlar, bir dostu ziyaret etmek gibidir. Her hâliyle tanıyıp bilerseniz bile onu görmek, ona dokunmak, onun dünyasına girmek, onunla sohbet etmek size iyi gelir.

Kaynak kitaplara bir müşkülünüz olduğunda giderseniz, ihtiyacınızı karşıladığınızda bir daha bakmanıza gerek yoktur. Ta ki tekrar ihtiyaç duyana kadar. Burada bir karşılıklılık, bir çıkar ilişkisi vardır. **Oysa baş ucu kitaplarımızda çıkar ilişkisi yoktur, açık davet vardır orada. Dünya telaşından biraz olsun uzaklaşmak, keyif almak, arkadaş nefesiyle neşelenmek kadar doğaldır onunla temasınız.** Her okuyuşunuzda daha önce farkına varmadığımız anlamları fısıldarlar size, başka dünyaların kapılarını açar. O bluşmadan yenilenmiş, canlanmış olarak geri dönersiniz.

Her okur için farklı olabilir baş ucu kitapları. Önemli olan bize liman olacak, ufuk verecek, rehberlik yapacak kitaplara ulaşmaktır. **İlkin kendi inanç ve kültür dünyamızın eserlerini okumamız gerekir.** Geleneğin aktarımı, birikimin yansıması, bizi biz yapan değerleri taşıyabilmek adına bu eserler bizim için olmazsa olmazdır. Mevlana'nın Mesnevi'si, Yunus Emre'nin şiirleri, Feruddîn Attar'ın Mantıkut-Tayr'ı, şeyh Galib'in Hüsnü Aşk'ı, Fuzulî'nin Leyla ile Mecnun'u, Dede Korkut Hikâyeleri ilk elde okunması gereken kitaplardır. Bu kitaplar toplumun çimentosu niteliğindedir. Toplumumuzun

kültürel kodlarının saklı olduğu bu kitaplar, her okuyuşta bize kimliğimizi, benliğimizi, yönelişimizi hatırlatarak dilimizi, dinimizi, kimliğimizi kaybetmememiz için pudula görevi görürler.

Okuma yelpazesinin geniş olması, kişiye dünyayı tanımada büyük bir olanak sunar. Lakin **sürekli tek kaynaktan beslenmek zararlı** olduğu gibi sürekli yabancı eserlerle de beslenmek tehlikelidir. Dilini kaybeden bir milletin kimliğini muhafaza etmesi mümkün değildir. O nedenle **öncelikle kendi iklimimizin havasını solumalı, kendi kültürümüzü tanımalıyız**. Yahya Kemal'den Namık Kemal'e, Necip Fazıl'dan Nurettin Topçu'ya, Cemil Meriç'ten Nuri Pakdil'e kültür iklimimizin köşe taşlarını baş ucumuza getirmeliyiz. Materyalist-pozitivist aklın karşısına ahlaki ve moral değerleri koyan Nurettin Topçu'nun 'İsyan Ahlakı' ve "Kitap limandı benim için." diyen Cemil Meriç'in '**Bu Ülke**'sini baş ucundan eksik etmememiz gerekir.

Okumak farklı düşüncelere, kültürlere, iklimlere yelken açmak demektir. Elimize aldığımız kitaplar bizi tanıdığımız topraklara da götürebilir yabancıları olduğumuz yerlere de. Önceliğimiz bize hitap eden ve iyi olanı seçebilmektir.

Kurmaca (gerçekleşmiş gibi tasarlanarak yazılan) **eserler, okurda en çok iz bırakan kitaplardır**. Onu elinize aldığımızda bir süreliğine dünyadan uzaklaşır, yalnızlığın ve sessizliğin kollarında hoşça vakit geçirirsiniz. Kimse sizi zorlamaz, size bir şeyi dikte etmez, sadece anlatır. O anlattığı hayat diliyle, konusuyla, kurgusuyla öylesine güzeldir ki âdeta metnin içine çekilirsiniz. Estetik tecrübe sizi yakalar, başka bir âleme götürür. Bir dostla sohbet gibidir onların kapağını açmak. Her okuyuşta farklı anlam dünyalarına dalarız onunla.

Yakup Kadri'nin '**Kıralık Konak**' romanı Osmanlı'nın son dönemlerinde bir ailenin geçirdiği değişim ve dönüşümü başarılı bir şekilde anlatmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın '**Saatleri Ayarlama Enstitüsü**' de baş ucu kitaplarımdan biridir. Tanpınar bozulmanın, yozlaşmanın toplumda oluşturduğu bunalımı çok iyi görmüş ve romanında ustalıklarla işlemiştir. Milli kimlik oluşumu açısından bakıldığında **Ömer Seyfettin'in öykülerini** okumadan geçmek olmaz. Osmanlı'nın son dönemindeki karışıklığı da göz önüne alırsak Ömer Seyfettin'in öyküleri, birlik ve beraberlik ekseninde okunması gereken eserler arasında yer almalı bence.

Sabahattin Ali'nin öykülerini de listeye ekleyelim. Özellikle zor hayat koşullarında yaşayan insanların mücadelelerinin anlatıldığı öyküleri toplumu tanıma açısından önemli yer tutmaktadır. Öyküclüğümüzün bir diğer önemli ismi **Sait Faik** ise bize şehirli insanın yalnızlığını, açgözlülüğünü, zalimliğini, sevgisini, umutlarını; kısacası küçük insanın insanlık hâllerini anlatır.

Beni asıl çarpan roman, liseden mezun olduktan hemen sonra okuduğum 'Suç ve Ceza'dır. Ardından Tolstoy'u tanıdım. Bu okumalar benim yazma sürecimde de etkili oldular... Baş ucumda bulduğum birkaç isimden daha bahsedeyim: Goethe, Balzac, Dickens, Hemingway, Çehov, Cengiz Aytmatov, Refik Halit, Tarık Buğra, Kemal Tahir... Türk ve dünya edebiyatının klasikleri hâline gelen yazarlar ve eserleri, okuma yolculuğumun köşe taşları olmuşlardır.

Sonuç olarak, kitaplar insanlık için birer birikimdir. Dünden bugünü anlayabilmemizi sağlayan en verimli araçların başında kitaplar gelir. Önemli olan bizim **dilimizi, zihnimizi ve gönlümüzü besleyecek kitapları bulmak ve okumaktır**. "Kitap benim hasbahçemdi." diyen Cemil Meriç gibi, 'hayat yolculuğumuzun sınır taşlarını' güzel kitaplardan örmeliyiz. Her elimize geçeni değil, bize bir şeyler katacak olan kitapları okumalıyız. Böylesi bir okuma bizi aydınlatır, böylesi bir okuma bizi kendimize getirir, böylesi bir okuma bizi geleceğe taşır.

- **Sesli kitapların büyükbabası: Sözlü kitap geleneği** (*Emin Gürdamur*)

Bilindiği üzere Orta Çağ İslam dünyasında kitaplaştırılan **ilk kitap** olarak karşımıza Kur'an-ı Kerim çıkar. Büyük bir özenle muhafaza edilen Kur'an'ın önce ezberlere nakşedildiğini, yazılı hâle geçirilmesi esnasında hafızların ezberindeki metinle karşılaştırılıp onaylandığını biliyoruz.

Mekke'de Erkam'ın evinde süren ezber faaliyeti, Medine'ye hicret ettikten sonra hem Mescid-i Nebevi'de hem de onun bitişiğindeki Suffe Mektebi'nde devam etmiştir. Özellikle Medine dışından gelenler, Peygamber halkasındaki sohbetlere iştirak eder, ihtiyaç duyulması hâlinde Suffe Mektebi'nde ağırlanır, orada ezber çalıştırılır, tabiri caizse hızlandırılmış bir eğitimden geçirilirdi.

İslam bilgini ve kıraat âlimi İbnü'l Cezeri, vahyin korunması ile ezber geleneği arasındaki ilişkinin altını çizerken "**Kur'an'ın naklinde Mushafların ve kitapların korunmasına değil,**

kalplerin ve zihinlerin korunmasına (ezbere) güvenilmiştir. Bu durum, Allah'ın bu ümmete nasip ettiği en değerli özelliktir.” diyecektir.

Gerçekten de vahyin korunması esnasında tekamül eden ezber kültürü, “sözlü kitap” adlı bir geleneğin ortaya çıkmasına ve kâğıdın kalemin kıt olduğu yüzyıllar boyunca insanların entelektüel ihtiyaçlarını karşılamaya imkân sağlamıştır.

Başlarda ilmî faaliyetle; Kur'an ve hadislerin anlaşılması, Allah Resûlü'nün davranışlarının yorumlanması gibi temel konular etrafında yoğunlaşmıştı. Bu faaliyetler, bir hoca önderliğinde rivayet esasına dayalı ders halkaları şeklinde gerçekleşmiş, Mekke ve Medine'den sonra diğer İslam beldelerine yayılmıştır.

Hicri I. Yüzyılın sonlarından itibaren bu ders halkalarında Kur'an ve hadis ilimlerinin yanı sıra, yine bu metinlerin anlaşılmasına dönük bir niyetle **edebî eserlerde** okutulmaya başlanmıştı.

Bu eğitimlere literatürde **halka** denilmesi, **bir âlimin çevresinde oturulmasından** kaynaklanıyordu. Bir mescidde birden fazla ders halkasının yer aldığı vakiydi.

Dinleyerek ezberlemeye semâ, daha sonra bunu hocaya dinletmeye kıraat denilmekteydi. Orta Çağ İslam dünyasında **bir eserin semâ meclisine devam ederek o eserin rivayet hakkını elde etmek** gerçekten de muteber bir işti. Bazen bir eserin kaleme alınmasına kadar birkaç kişinin ezberinden aktarılması söz konusu olabilirdi.

Bu halkalarda müellifler, talebeler sayesinde bir çeşit neşriyat faaliyetine imza atıyor, eserlerini ezberleyen talebeler sayesinde görüşlerini geniş kitlelere aktarıyordu. Kendileri öldükten sonra eserlerinin yaşaması, vaktiyle icazet alan talebeler marifetiyle gerçekleşiyordu.

Örnek verecek olursak İmam Malik'in “Muvatta” adlı eserini, onun meclislerine devam ederek rivayet hakkını elde eden talebesi Yahya b. Yahya el-Leysi sonradan kaleme almış, bu esnada hocasının eserinde herhangi bir tahribat yapmadığından emin olmak için Malik'in diğer talebelerini de dinlemiştir.

Tarihî kayıtlardan anlaşılan o ki insanlar bir ders halkasına dâhil oluyor, orada uzun yıllar okutulan metni dinliyor, ezberliyorlardı. Bu ezber faaliyetinde talebeler zaman zaman notlar alıyor, hatırlatma pusulaları kullanıyorlardı. **Ders halkasında bir eseri ezberleyen talebe, onu hocasına yani müellifine okuyor, icazetini alması durumunda eseri başka bir yerde okutma, anlatma ruhsatı kazanıyordu. Bu kimseler bir çeşit yürüyen kitap oluyor,** ezberledikleri sözlü kitapları kendileri nereye giderse oraya götürmüş oluyorlardı.

Semâ meclislerinde her sınıftan insana rastlanırdı. Bir hocanın etrafındaki halkada bir başka âlim, bir hükümdar, bir devlet görevlisi yahut bir tüccar ve kölesini birlikte görmek kabildi. Semâ kayıtları bize **kadınların da bu şekilde kitap ezberlediği ve rivayet ettiği** hakkında fikir veriyor. Kadınların hoca ve talebe olduğu semâ meclislerine genellikle evlerde rastlanırdı.

Fuat Sezgin, sahabe ve tabiin tarafından hadislerin sahifelere kaydedilmesi sürecini **kitabe**, Hicri II. asra gelindiğinde rivayetlerin derlenerek ders halkalarında okutulmasına **tedvin**, daha sonra hadislerin derlenerek baplar halinde tasnif edildiği dönemi **tasnif** dönemi diye tanımlar. Tasnif devri, kitapların ve kitap yazımının yaygınlaştığı bir dönem olarak tefsir, fıkıh ve edebiyat alanlarında eserlerin kaleme alındığı dönemdir.

Hicri III. asırdan itibaren İslam dünyasının genişlemesi, gelişmesi, yeni imkânlara kavuşması, başka kültürlerle teması, **sözlü kitap yerine yavaş yavaş yazılı kitapların da nüfuz kazanmasına** sebep olmuştur. Fakat sözlü kitaplar ile yazılı kitaplar arasına belirgin bir çizgi çekmek imkânsızdır. Telif eserler ortaya çıktıktan sonra bile semâ ve kıraat yöntemiyle kitapların nakli/neşri devam etmiştir.

- **Üç tavsiye (D. Mehmet Doğan)**

Gençlere üç tavsiye, fakat üç çoğalmaya müsait bir sayıdır: 3, 33, 66, 99 ...

Bir şiir ezberleyin

Şiir teksif sanatıdır, sözün süzölmüşüdür, özüdür, hatırdaki kalacak şekilde söylenmiştir.

Ezberinizde şiirler olsun. Zaman zaman kendinize veya başkalarına sesli olarak okuyun: Yunus'tan bir ilahi, Fuzuli'den bir gazel, Nedim'den bir şarkı, Galib'den bir tardiye, Mehmet Akif'den “Çanakkale Şehitlerine”, Yahya Kemal'den “Açık Deniz”, Ahmet Haşim'den “O Belde”, Necip Fazıl'dan “Takvimdeki Deniz”, Sezai Karakoç “Hızırla Kırk Saat”...

Bir kitap okuyun

Kitap okumak bir kitapla başlar, devamı gelmedikçe noksanlığı hissedilir. Kitapları bir bir okuyun. Dünyayı, dünyamızı tanıyın; varlığı keşfedin. Dilimizin lezzetini edebî eserlerden alın.

Refik Halit'ten "Üç Nesil Üç Hayat", Nurettin Topçu'dan "Var Olmak", Peyami Safa'dan "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu", Tanpınar'dan "Beş Şehir", Safiye Erol'dan "Ciğerdelen", Tarık Buğra'dan "Firavun İmanı", Mustafa Kutlu'dan "Yoksulluk İçimizde"...

Bir türkü öğrenin

Zihninizde bir ses, bir ezgi olsun, arka planda sürsün. Ezan'dan, Kur'an'dan kaynaklanan bir musikiyi sürekli hissedin.

Dede'den, Saadetin Kaynak'tan, Celal Güzelses'ten, Neşet'ten, Mükerrerem Kemertaş'tan... Bir türkü veya şarkı öğrenin. **Sonsuzluğa yönelişte hüzün, melal kılavuzunuz olsun.**

- **Bilmek mi?** (*Hilal Koç Hancı*)

"İki insan aynı yoldan geçer fakat biri tecrübe ve tesirlerle dolu olarak diğeri de sanki gözleri kapalıymış gibi döner. Bu durum, geçtikleri şehir ve manzaralara bağlı değil, onlara bağlıdır." (*Aliya İzzet Begoviç*)

İnsanoğlunun bilme serüveni ilk insana eşyanın isimlerinin öğretilmesiyle başlar. Öğrenme, anlama, anlamlandırma, bunlar üzerine yeni bilgiler inşa etme insanoğlunun ayırt edici vasfıdır. İnsana verilen bu imkân karşısında ondan beklenen de kabiliyeti doğrusunda potansiyelini ortaya çıkarmasıdır. Her şeyden önce insanın bilgi sahibi olması varoluşsal bir zorunluluktur. Hayatın en basit düzeyde idame ettirilmesi dahi belli bir birikim ve tecrübe gerektirir.

Tarih boyunca insanın doğa ile ilişkisi, onu biçimlendirmesi, **işini kolaylaştıracak aletler tasarlaması**, var olanları değişik formlarla başka şeylere dönüştürmesi, **tasarımlarını teknik düzeyde çeşitlendirmesi** insanın bilgi ve tecrübesi ile ulaşabileceği noktayı gösterir. İnsanı bilgi sahibi olmaya zorlayan tek sebep maddi ihtiyaçlar değildir elbette.

İnsanın doğuştan sahip olduğu entelektüel bir eğilim vardır. Aristoteles "Bütün insanlar, doğal olarak bilmek isterler. Duyularımızdan aldığımız zevk, bunun bir kanıtıdır." der ve **öğrenme arzusunun yaradılıştan insanda var kıldığını** bize hatırlatır. Ufak çocuğun eline aldığı her nesneyi evire çevire incelemesi, konuşmaya başladıysa "Bu ne?" demesi, şahit olduğu olayda "Neden böyle yaptın?" diye ısrarla sorması insanın öğrenme ve kendine mal etme çabasının küçük yaşlardan itibaren ortaya çıktığının basit bir örneğidir.

Sokrates'in "**Bildiğim tek şey hiçbir şey bilmediğimdir.**" sözü doğru bilgiye ulaşmanın imkânına ve sahip olunacak bilginin sınırlılığına dikkatimizi çekerken aslında çok önemli bir soruya da kapı aralar: 21. yüzyılda öğrenmek istediği herhangi bir konu başlığını arama motorun yazdığında onlarca makale ve video ile karşılaşan modern **insan, hangi bilginin peşine düşecek** ve öğrendiği bilgi onun için ne ifade edecek?

İslam, insandan varoluşunu anlamlandıracak bilginin peşine düşmesini ister. Bu sebeple insana sınırlarını, imkânlarını, yaratılmışlar arasındaki konumunu fark ettiren; **kendisine, milletine, ümmete ve insanlığa karşı sorumluluklarını yerine getirebileceği her bilgi öğrenilmeye değerdir.** İlgi gösterilen alanın coğrafya, kimya, tıp, jeoloji ya da edebiyat olması fark etmez. Ezberlenmiş ayet, okunan kitap, karşılaşılacak olay, ziyaret edilen sergi, çıkılan yolculuk çok şey öğretebilir insana; ilgisini, merakını, hayranlığını ve hayretini artırarak.

İlim ilim bilmekdür ilim kendün bilmekdür Sen kendünü bilmezsin yâ nice okımakdur >	Okımaktan ma'nâ ne kişi Hakk'ı bilmekdür Çün okıdun bilmezsin ha bir kuru emekdür
Dört kitabun ma'nâsı bellüdür bir elifde Sen elifi bilmezsin bu nice okımakdur	Yigirmi dokuz hece okısan ucdan uca Sen elif dırsın hoca ma'nâsı ne dimekdür
Yunus Emre dir hoca gerekse var bin hacca Hepisinden eyüce bir gönüle girmekdür	

İy çok kitablar okıyan sen kim tutarsın bana dak	Sen okıdun ilmün yüzün ilme amel gerek güzin
--	--

Sırrı ayân ister isen gel ışkdan okı bir sebak >	Aç gönülden batın gözün âşık ma'şûk hâline bak
Bilmeyesin bed-nâm u nâm bir ola sana hâs u âm Bildün-ise ilmi tamâm gel imdi okı bir varak	Âşık ma'şûk birdür bile ışkdan gelür bu söz dile Bîçâre Yûnus ne bile ne kara okıdı ne ak

(dak tutmak: kınamak, kusur bulmak, âyan: açık, belli, hâs u âm: ileri gelenler ve halk, varak: yaprak)

- “Biz her ne şekil ve surette olursa olsun, memleket dahilinde dinî neşriyat yapılarak dinî bir atmosfer yaratılmasına ve gençlik için dinî bir zihniyet fideiği vücuda getirilmesine taraftar değiliz.” (1934, Matbuat Umum Müdürlüğü)

- Almanya’da 11 bin, Fransa’da 5 bin kütüphane var. Fransa’da 5 bin kütüphaneye kayıtlı üye sayısı 15 milyon. Meksika’da 36 milyon insan kütüphanelere üye. **Türkiye’de 400 bin kahvehane ve ancak bin beşyüz kütüphane.** 95 kişiye bir kahvehane ve 65 bin kişiye de bir kütüphane.. Bu tabloya cevap verilmesi hepimizin sorumluluğundadır.

Türkiye 4 saat 17 dakika süre TV izlemeyle dünyada önde gelen ülkelerden biri.

“Akşam ailenin tamamı TV karşısına geçiyor, gözler kapanana kadar kimse kimseyle konuşmuyor, hiç kimse bir kitap okumuyor, hiçbir olayı birbirleri ile paylaşmıyor.

5 milyona yakın nüfuslu bir şehirde (Ankara) kütüphanelerde 37 bin üye... (Ankara’da faal 40 kütüphane var). Bu konu mutlaka incelenmeli ve muhakkak çözüm yolları bulunmalıdır.” (2011, Ankara valisi Alâeddin Yüksel)

- **İnsan beyni değirmen taşına benzer. İçine yeni bir şeyler atmazsanız, kendi kendini öğütür durur.** (İbn-i Haldun)
- **İnsanların en iyisi bilgedir,** Tanrı onun sevgilisidir, o Tanrı’nın. (Vasudeva)
Kur’an da “Allah onları sever, onlar da Allah’ı” buyurmuyor mu?
- Sezai Karakoç:

Babamsa okuyordu boyuna okuyordu Fetih sûresini Fetih sûresini Zaten yoktur bir yenilgi sûresi Her sûre bir bakıma bir fetih sûresi	Her âyet bir ülkeye bedel bir erdir Her sûre cihana bedeldir Kur’ansa arşın manifestosu Reddin reddi protestosu Her eri Hızır olan bir ordu Başbuğların başbuğu
--	--

Her evde kutsal kitaplar asılıydı

Okuyan kimseyi göremedim

Okusa da anlayanı görmedim

- Bilgi’nin önünde taçlı başlar bile saygı ile eğilmeli. **Bilgi, bölüşüldükçe artan hazine. Kudret sağlar, mutluluk sağlar, ün sağlar sahibine.** Ne çalınabilir, ne yok edilebilir. Saltanatlar fâni, bilgi ebedidir.

Çiçeğe benzer bilgiler... Bâzan saraylarda baş tâcidirler, bâzan solarlar ormanda.

Testiyi ister kuyuya sallandır, ister denize: alacağı su aynı.

Kötü, bilgili de olsa kaç, Yılanın başına bir mücevher taç oturtmuşsun, zehiri azalır mı?

Altın meyvelerle yüklü dallar toprağa doğru eğilir. **Alçalır rahmet dolu bulutlar. İkbâl**

şımartmaz bilgeleri, yükseldikçe alçak gönüllü olurlar. (Cemil Meriç, Bir Dünyanın Eşiğinde)

- **Seyahat, dünya kitabının sayfalarını çevirmek gibidir.** (H. Hümeýra Şahin)

Kur’ân-ı Kerîm’den âyetler:

1, 2. Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı “alak”dan yarattı.

3. Oku! Senin Rabbin en cömert olandır.

4, 5. O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir. (Alâk, 96/1-5)

1, 2. Nûn. (Ey Muhammed) **Andolsun kaleme ve satır satır yazdıklarına ki,** sen Rabbinin nimeti sayesinde, bir deli değilsin. (Kalem, 68/1-2)

... De ki: “**Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?**” **Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.** (Zümer, 39/8-9)